

Lietuvos Respublikos energetikos ministrui
Žygmantui Vaičiūnui

2026 m. birželio 12 d., Nr. 26-100VK

DĖL ELEKTROS ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. VIII-1881 9, 41, 44, 67 IR 74 STRAIPSNŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Gerb. ministre,

Lietuvos verslo konfederacija (LVK) siekia atkreipti Jūsų dėmesį, kad įstatymo projektu Nr. XVP-1089 (toliau – Projektas) šiuo metu galiojančio EEĮ 74 straipsnio 2 dalį yra siūloma papildyti nauju 9 punktu – nauja VIAP išlaidų eilute: „9) *tiekėjų veikla, susijusi su pareiga gaminantiems vartotojams, kuriems taikomi Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 20¹ straipsnio 2 dalyje nustatyti elektros energijos kiekio apskaitos principai, užtikrinti per kaupimo laikotarpį, nurodytą Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 20¹ straipsnio 2 dalies 1 punkte, į elektros tinklus patiekto elektros energijos kiekio susigražinimą ta pačia (tolygia patiektam elektros energijos kiekiui) verte.*“

Su šiomis išlaidomis susijusią VIAP kainą mokėtų visi elektros vartotojai Projektu siūloma tvarka (EEĮ 67 str. 14 - 16 d.). Kadangi mokėjimas siejamas su elektros vartojimu, o absoliučiai didžiąją dalį elektros energijos suvartoja nebuitiniai vartotojai, siūlomą kaštų socializavimo modelį LVK vertina iš esmės kaip *neto* finansinės naštos perkėlimą verslui. Toks siūlymas LVK, kaip plačią verslo bendruomenę vienijančios organizacijos – negali būti vertinamas teigiamai.

Vis dėlto, jei yra politinė valia priimti tokį siūlymą, LVK ragina apsaugoti energijai imlių verslo subjektų konkurencingumą, nes būtent jiems kiltų neproporcingai didelė mokėjimo našta.

2022 m. Europos Komisijos patvirtintose Valstybės pagalbos klimato, aplinkos apsaugai ir energetikai gairėse (CEEAG) pripažįstama, kad elektros energijai imlūs sektoriai patiria didesnę tarptautinės konkurencijos ir gamybos perkėlimo į trečiąsias valstybes riziką. Dėl šios priežasties Europos Komisija leidžia valstybėms narėms taikyti mokesčių, rinkliavų ir kitų energetikos sistemos finansavimo mechanizmų lengvatas elektros energijai imliems sektoriams. Komunikate išvardyti sektoriai laikomi susiduriančiais su reikšminga konkurencine rizika tarptautinėse rinkose ir ypač jautriais energijos kainų pokyčiams. Todėl siūloma išimtis atitiktų Europos Komisijos jau pripažintą ekonominę logiką ir sektorių atrankos kriterijus.

Lietuvos pramonės įmonės konkuruoja bendroje Europos ir pasaulinėje rinkoje. Daugelio elektros energijai imlių sektorių produkcijos kainos formuojamos tarptautinėse rinkose, todėl įmonės negali papildomų energijos sąnaudų perkelti galutiniams vartotojams.

Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų dedamoji didina galutinę elektros energijos kainą ir blogina Lietuvos gamintojų konkurencingumą lyginant su kitų valstybių įmonėmis, kurios dažnai naudojami analogiškais lengvatomis arba kompensavimo mechanizmais.

Dėl to Lietuvos gamintojai susiduria su didesnėmis gamybos sąnaudomis, mažesnėmis investavimo galimybėmis ir silpnesnėmis eksporto pozicijomis. Daugelis ES šalių (pvz., Vokietija, Prancūzija) naudoja maksimalias CEEAG leidžiamas išimtis ir atleidžia savo didžiąją pramonę nuo atsinaujinančios energetikos plėtos mokesčių. Neįvedus tokios pataisos, Lietuvos gamybinis sektorius konkuruos nelygiomis sąlygomis – mokės už VIAP daugiau nei jų konkurentai kitose ES šalyse.

Europos Sąjungos klimato neutralumo tikslai grindžiami pramonės elektrifikacija ir iškastinio kuro pakeitimu elektra bei atsinaujinančiais energijos ištekliais. Tačiau elektrifikacija reikalauja didesnio elektros energijos vartojimo. Papildomi mokesčiai ir rinkliavos didins elektros kainas ir mažins ekonominį paskatinimą investuoti į elektrifikacijos projektus. Atleidimas nuo VIAP mokėjimo elektros energijai imliems vartotojams sudarytų prielaidas spartesnėms investicijoms į elektrinius technologinius procesus, elektrolizės projektus, vandenilio gamybą, elektrines garo ir šilumos gamybos sistemas, kitus dekarbonizacijos sprendimus.

Didžiausi elektros energijos vartotojai Lietuvoje yra reikšmingi eksportuotojai, darbdaviai ir mokesčių mokėtojai. Šių įmonių konkurencingumo išsaugojimas prisideda prie aukštos pridėtinės vertės darbo vietų išlaikymo, eksporto augimo, valstybės biudžeto pajamų stabilumo, regionų ekonominio gyvybingumo, investicijų į naujas technologijas ir gamybos modernizavimą.

Siekiant užtikrinti, kad Projektu sprendžiamos elektros tiekėjų ir garantinio tiekėjo sąnaudų kompensavimo problemos neturėtų nepagrįstai didelio nepageidaujamo poveikio energijai imlių ūkio subjektų konkurencingumui, būtina užtikrinti, kad su 74 str. 2 d. 9 p. susijusi VIAP kaina nebūtų renkama iš energijai imliausių Lietuvos įmonių.

Todėl, įvertinus aukščiau pateiktas aplinkybes, Lietuvos verslo konfederacija teikia du pasiūlymus:

1. Papildyti Elektros energetikos įstatymo 74 straipsnio 5 dalį, 5 punktu ir išdėstyti sekančiai:
„5) Vartotojų gamybinę veiklą elektros energiją intensyviai naudojančiuose sektoriuose, kaip jie apibrėžti 2022 m. sausio 27 d. Europos Komisijos komunikato „2022 m. valstybės pagalbos klimato ir aplinkos apsaugai ir energetikai gairės“ (2022/C 80/01) 1 priede, jeigu vartotojas per kalendorinius metus suvartoja ne mažiau kaip 100 GWh elektros energijos“.
2. Pakeisti Elektros energetikos įstatymo 74 straipsnio 6 dalį ir išdėstyti ją taip:
„6. Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšos gali būti naudojamos tik šio straipsnio 2 dalyje nustatytoms viešuosius interesus atitinkančioms paslaugoms finansuoti ir viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšų administravimo sąnaudoms padengti. Lėšos už šio straipsnio 2 dalies 9 punkte nurodytų viešuosius interesus atitinkančių paslaugų teikimą renkamos iš šio straipsnio 4 dalyje nurodytų asmenų, išskyrus vartotojus, atitinkančius šio įstatymo 74¹ straipsnio 3 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytus reikalavimus, ir išmokamos Vyriausybės nustatyta tvarka tiekėjams ir garantiniam elektros energijos tiekėjui proporcingai jų patirtam neigiamam elektros energijos, apskaitytos taikant Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 20¹ straipsnio 2 dalyje nurodytus elektros energijos kiekio apskaitos principus, vertės rezultatui.“

Dėkojame už bendradarbiavimą

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el.p.vilius@lvk.lt, mob. +37067703607.